
MONOGRAFIE PRAWNICZE

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
SPÓŁKI DOMINUJĄCEJ
WZGLĘDEM WIERZYCIELI
KAPITAŁOWYCH
SPÓŁEK ZALEŻNYCH

KAROLINA PYZIO

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

KAROLINA PYZIO • ODPOWIEDZIALNOŚĆ SPÓŁKI DOMINUJĄCEJ
WZGLĘDEM WIERZYCIELI KAPITAŁOWYCH SPÓŁEK ZALEŻNYCH

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Dominika Opalska

OBOWIĄZEK LOJALNOŚCI W SPÓŁKACH KAPITAŁOWYCH

Wojciech Piątek

**POWAGA RZECZY OSĄDZONEJ WYROKU SĄDU
ADMINISTRACYJNEGO**

*Ewelina Cała-Wacinkiewicz, Kinga Flaga-Gieruszyńska,
Daniel Wacinkiewicz (red.)*

**WSPÓŁCZESNE INSTYTUCJE PRAWA. OBYWATEL – PAŃSTWO
– SPOŁECZNOŚĆ MIĘDZYNARODOWA**

Katarzyna Górka

**JAWNOŚĆ POSIEDZEŃ SEJMU I SENATU ORAZ JEJ
OGRODZENIA W KONSTYTUCJI RP**

Magdalena Wilejczyk

**ZAGADNIENIA ETYCZNE CZĘŚCI OGÓLNEJ PRAWA
CYWILNEGO**

Marek Szydło

PRAWNA KONCEPCJA ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO

Miłosz Kaczyński

**PEŁNOMOCNIK Z URZĘDU W SĄDOWYM POSTĘPOWANIU
CYWILNYM**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
SPÓŁKI DOMINUJĄCEJ
WZGLĘDEM WIERZycIELI
KAPITAŁOWYCH
SPÓŁEK ZALEŻNYCH

KAROLINA PYZIO

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2015

Wydawca: Natalia Adamczyk

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2015**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-6857-3

ISBN e-book 978-83-255-6858-0

Mojemu Mężowi

Spis treści

Wprowadzenie	IX
Wykaz skrótów	XIII
Wykaz aktów prawnych	XVII
Wykaz literatury	XIX
Wykaz orzecznictwa	XXXI
Wykaz innych źródeł	XXXIII
Rozdział I. Holding jako szczególna kategoria prawa spółek	1
§ 1. Pojęcie holdingu w polskim systemie prawnym	1
§ 2. Rodzaje holdingów	10
§ 3. Holding jako instytucja <i>sui generis</i> doktryny prawa spółek	12
§ 4. Regulacja prawa holdingowego w polskim systemie prawa	14
Rozdział II. Odpowiedzialność cywilnoprawna spółki dominującej względem wierzycieli kapitałowych spółek zależnych w wybranych systemach prawnych	21
§ 1. Uwagi wstępne	21
§ 2. Odpowiedzialność cywilnoprawna spółki dominującej wobec wierzycieli kapitałowych spółek zależnych w prawie włoskim	22
§ 3. Odpowiedzialność cywilnoprawna spółki dominującej wobec wierzycieli kapitałowych spółek zależnych w prawie niemieckim	34
§ 4. Podsumowanie	50
Rozdział III. Odpowiedzialność cywilnoprawna spółki dominującej za zobowiązania kapitałowych spółek zależnych w prawie polskim	53
§ 1. Uwagi wstępne	53
§ 2. Kapitałowe spółki zależne jako odrębne od spółki dominującej osoby prawne	56
§ 3. Potrzeba przypisania spółce dominującej odpowiedzialności za zobowiązania kapitałowych spółek zależnych	60
§ 4. Odpowiedzialność spółki dominującej za zobowiązania kapitałowych spółek zależnych – perspektywa ustawowa	64
§ 5. Odpowiedzialność spółki dominującej za zobowiązania kapitałowych spółek zależnych – perspektywa prawa unijnego	73

§ 6. Odpowiedzialność spółki dominującej za zobowiązania kapitałowych spółek zależnych – perspektywa doktryny prawa	88
I. Nadużycie prawa (art. 5 KC) jako podstawa odpowiedzialności spółki dominującej za zobowiązania kapitałowych spółek zależnych	94
II. Koncepcja sui generis nadużycia formy prawnej spółki kapitałowej jako podstawa odpowiedzialności spółki dominującej za zobowiązania spółek zależnych	105
III. Uznanie spółki dominującej za członka zarządu spółki zależnej jako podstawa odpowiedzialności spółki dominującej za zobowiązania kapitałowych spółek zależnych	116
§ 7. Odpowiedzialność spółki dominującej za zobowiązania kapitałowych spółek zależnych – perspektywa orzecznictwa	117
§ 8. Podsumowanie	126
Rozdział IV. Odpowiedzialność deliktowa spółki dominującej jako substytut odpowiedzialności przebijającej w systemie prawa polskiego	127
§ 1. Uwagi wstępne	127
§ 2. Odpowiedzialność sprawcy szkody za czyn własny (art. 415 lub 416 KC)	135
§ 3. Odpowiedzialność podlegacza, pomocnika, korzystającego ze szkody (art. 422 KC)	162
§ 4. Odpowiedzialność zwierzchnika za podwładnego (art. 430 KC)	164
§ 5. Podsumowanie	169
Rozdział V. Postulaty w zakresie koncepcji regulacji odpowiedzialności spółki dominującej wobec wierzycieli kapitałowych spółek zależnych – uwagi de lege ferenda	171
§ 1. Postulat zwiększenia poziomu ochrony wierzycieli kapitałowych spółek zależnych	171
§ 2. Postulowany charakter odpowiedzialności spółki dominującej	172
§ 3. Potrzeba uregulowania szczególnej odpowiedzialności spółki dominującej	175
§ 4. Zakres podmiotowy odpowiedzialności	177
§ 5. Zasada odpowiedzialności	180
§ 6. Zakres przedmiotowy (przesłanki) odpowiedzialności	181
§ 7. Subsydiarny czy pierwotny charakter odpowiedzialności	182
§ 8. Miejsce regulacji	183
Zakończenie	185
Indeks rzeczowy	189

Wprowadzenie

We współczesnej praktyce gospodarczej odnotować można wyraźną tendencję do tworzenia i rozwoju struktur holdingowych – zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Intensyfikacja tych procesów uwarunkowana jest zróżnicowanymi czynnikami, spośród których niemałe znaczenie przypisać można dążeniu do korzystnego z punktu widzenia całej grupy, a zwłaszcza podmiotu dominującego, rozłożenia ryzyka gospodarczego.

Jedną z najpopularniejszych form prawnych wykorzystywanych w zarządzaniu ryzykiem w strukturach holdingowych są spółki kapitałowe. Zastosowanie formy prawnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjnej prowadzi bowiem – zgodnie z zasadą samodzielnej odpowiedzialności osób prawnych za własne zobowiązania oraz zasadą neodpowiadania przez wspólnika (akcjonariusza) spółki kapitałowej za zobowiązania spółki – do rozdzielenia odpowiedzialności spółki kapitałowej od innych podmiotów, w tym zwłaszcza jej wspólników (akcjonariuszy). Dążenie uczestników obrotu gospodarczego do ograniczenia zakresu potencjalnej odpowiedzialności jest w pełni zrozumiałe. Niewątpliwie jednak ograniczenie odpowiedzialności podmiotu pełniącego w rzeczywistości rolę faktycznego decydenta (spółki dominującej) w zakresie działalności spółki zależnej, może prowadzić i w znacznej mierze przypadków rzeczywiście prowadzi – do zwiększenia stopnia ryzyka ponoszonego przez podmioty zewnętrzne w stosunku do spółek zależnych, a zwłaszcza wierzycieli kapitałowych spółek zależnych.

Powyższy stan rzeczy jest jedną z najistotniejszych przyczyn zwiększonego zainteresowania doktryny przedmiotu problematyką odpowiedzialności cywilnoprawnej spółki dominującej, która pełni w grupie spółek rolę wiodącą, zajmując pozycję niezależną ekonomicznie od pozostałych uczestników holdingu i wywierając decydujący wpływ na zarządzanie ich działalnością. Wyróżnić można trzy zasadnicze obszary rozważanej w doktrynie odpowiedzialności cywilnoprawnej spółki dominującej – wobec spółek zależnych, wobec wspólników (akcjonariuszy) mniejszościowych spółek zależnych oraz wobec wierzycieli spółek zależnych.

Problematyka cywilnoprawnej odpowiedzialności spółki dominującej względem wierzycieli spółek zależnych nabiera szczególnego znaczenia w kontekście panujących w strukturach holdingowych stosunków faktycznych pomiędzy spółką dominującą a spółkami zależnymi. Z jednej strony, spółki – uczestnicy holdingu stanowią prawie niezależne od siebie i wyposażone w odrębną podmiotowość prawną jednostki, co przemawiałoby przeciwko zasadności konstruowania szczególnych zasad takiej odpowiedzialności. Wątpliwości w tym zakresie ulegają dodatkowemu wzmocnieniu – ze względu na wspomnianą zasadę neodpowiadania przez wspólników (akcjonariuszy) spółki kapitałowej za zobowiązania spółki – w przypadku, gdy powiązanie holdingowe pomiędzy spółką dominującą a spółką od niej zależną ma charakter kapitałowy. Z drugiej jednak